

Agenderen en richting geven op basis van strategisch onderzoek: casus geweld van de georganiseerde misdaad

Frank Boerman, Thijs Geurtsen, Ewout Stoffers, Tessa Priem en Danijel Tadic, onderzoekers en analisten bij de politie Landelijke Expertise en Operaties

Samenvatting:

De Nationaal Intelligencecoördinator van de politie en de Politiechef van de Eenheid Landelijke Expertise en Operaties hebben de onderzoekers van de afdeling Analyse & Onderzoek (A&O) van de Landelijke Eenheden de opdracht gegeven in 2024 strategische fenomeenbeelden op te leveren. Deze beelden hebben betrekking op de geprioriteerde veiligheidsthema's van de politie en sluiten aan bij de politieke beleidscyclus en de beleidscyclus van Europol. Een van deze veiligheidsthema's is SOC (*Serious and Organised Crime*) excessief geweld.

Het Fenomeenbeeld Geweld 2024 heeft de titel "Geweld van de georganiseerde misdaad in beeld: moord en doodslag en aanslagen met explosieven". Het onderzoek heeft tot doel het inzichtelijk maken van de omvang, de aard en de ontwikkelingen van het geweld van de georganiseerde misdaad. Het is een strategisch en openbaar product. De uitkomsten bieden de politieorganisatie een basis om tot gerichte nationale en internationale strategieën te komen in de aanpak van de georganiseerde misdaad. Deze kunnen vervolgens leiden tot beleidsadviezen, beleidsprogramma's en (tactische) projecten.

Nadat de bevindingen uit het onderzoek gepresenteerd worden, gaan we in gesprek over de vertaling naar beleid en aanpak. Gedurende het onderzoekstraject proberen de onderzoekers samen met de opdrachtgever, portefeuille en afdeling communicatie te komen tot een plan om de doorwerking van de onderzoeksresultaten te bevorderen. Hoe werkt dit in de praktijk? Welke aanbevelingen krijgen opvolging en bij wie ligt de verantwoordelijkheid? Bij maatschappelijke problemen waarbij verschillende partners een verantwoordelijkheid hebben – zoals de problematiek rondom de aanslagen met explosieven – kan opvolging een uitdaging zijn.

Italiaanse aanpak

Door: **mr. Bassir Roya**

Samenvatting:

Het Italië traject was achteraf gezien een zeer bijzonder beleidstraject en betrof een dossier dat niet alleen de politie in vele opzichten direct raakte, maar ook alle partners van de politie. De vraag die centraal stond was een zeer brede en maatschappelijk belangrijke, namelijk; wat kunnen wij in Nederland leren van de Italiaanse anti-maffia aanpak.

Totstandkoming

Tijdens mijn presentatie zal ik het publiek kort meenemen naar het begin; hoe begon dit onderwerp politieke en maatschappelijke aandacht te krijgen en hoe vertaalde dat zich naar de Haagse werkelijkheid. Daarna zal ik een inkijk geven van de wijze waarop wij vanuit de Ministerie omgaan met dergelijke ontwikkelingen en ook hoeveel invloed wij in de voorfase van de totstandkoming van een nieuw kabinet hebben op een regeerakkoord (!), waarbij de rol van de politie en de belangen ook kort naar voren komen.

Politieke werkelijkheid en uitvoering

In korte tijd moesten verschillende werkbezoeken aan Italië worden afgelegd (zowel de vorige minister Grapperhaus en Dekker, als de destijds nieuwe, Yesilgoz en Weerwind). De Nederlandse ambassade had een grote rol ook, met de aanwezigheid van de politie en OM liasson officers aldaar. Vervolgens organiseerden we samen met de politie (!) en heel bijzonder congres, in Rotterdam, waarbij de hoogste functionarissen uit de Italiaanse opsporing voor het eerst in de geschiedenis tegelijk op één congres aanwezig waren, om aan 300 mensen uit de Nederlandse uitvoering te vertellen over de meest effectieve elementen van de Italiaanse aanpak. Een zeer bijzondere dag, heel succesvol geweest, en trots op alle politiemensen die bijdroegen.

Wetenschappelijk onderzoek

Toen pas kwam de allerbelangrijkste stap: wetenschappelijk onderbouwen waarom ons beleid en de gekozen route de juiste is. Op dit onderdeel zal ik ook uitgebreid stilstaan, met alle tussenstappen.

Fundamenten van goed beleid

Vervolgens zal ik eindigen met wat uiteindelijk het resultaat is geweest en inhoudelijk kort benoemen welke punten eruit zijn gekomen, maar vooral ook stilstaan bij de lessen die we getrokken hebben, de rol van de politie daarbij en het belang van de samenwerking tussen **politiek, beleid, wetenschap** en **uitvoering**. Dit laatste zal het moraal van mijn presentatie zijn; voor goed beleid en wetgeving is samenwerking tussen deze actoren van fundamenteel belang.

Hoe word je van burger politieagent?

Wouter Landman, Hendrik Sollie

Samenvatting:

Hoe word je van burger politieagent? Hoe verloopt het socialisatieproces van nieuwkomers bij de politie? Hoe leren zij het politievak? Hoe ontwikkelen zij een eigen identiteit in het politiewerk? Hoe kijken zij aan tegen 'de' politiecultuur en hoe leren zij zich tot deze cultuur verhouden? Hoe veranderen zij als mens door hun werk bij de politie? Het zijn voorbeelden van vragen die in deze bijdrage worden behandeld en beantwoord. Wouter Landman, Hendrik Sollie en Vere König hebben ruim vier jaar lang 46 mensen gevolgd in hun socialisatieproces binnen de politie. Zij werken op dit moment aan de afronding van dit longitudinale onderzoek en presenteren de voorlopige bevindingen tijdens de wetenschappelijke conferentie.

Stappen vrouwen vaker op? Verlooppatronen van mannelijke en vrouwelijke medewerkers van de politie in Nederland

Gemma Geuke, Amy Nivette, Isabelle van der Vegt, Eva Jaspers
Afdeling Sociologie, Universiteit Utrecht

Samenvatting:

Uit internationaal onderzoek blijkt dat vrouwen vaker weggaan bij de politie. Zelfs in Noorwegen, waar het aandeel vrouwen bij de politie hoog is en waar gendergelijkheid hoog in het vaandel staat, is dit het geval. Het is belangrijk om te voorkomen dat medewerkers van de politie onnodig de organisatie verlaten, juist omdat politiewerk zo essentieel en specialistisch is en omdat er een vervangingsvraagstuk speelt. Bovendien, als vrouwen vaker weggaan, is dat ook niet bevorderlijk voor de diversiteit en inclusie.

Binnen de Nederlandse politie is het percentage vrouwen relatief hoog (+/- 40% in 2023) en ook in leiderschaps- en strategische functies is het percentage vrouwen toegenomen naar ongeveer 40%. Dit doet afvragen of er wel een verschil in verloop is binnen de Nederlandse politie. Voor dit onderzoek vergelijken we daarom verlooppatronen van vrouwelijke medewerkers van de Nederlandse politie met die van hun mannelijke collega's. Daarnaast kijken we hoe dit in verhouding staat tot carrières van vrouwen in andere organisaties in de Nederlandse publieke sector. Uit breder arbeidsmarktonderzoek weten we namelijk dat carrières van vrouwen er sowieso vaak nog anders uitzien dan carrières van mannen.

We voeren dit onderzoek uit met behulp van arbeidsregisterdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Tijdens de conferentie presenteren we de voorlopige resultaten van ons onderzoek.

Online Blauw: politie en slachtoffers over aangiften van digitale criminaliteit

Ronald van Steden (Vrije Universiteit Amsterdam, NSCR) & **Sandra ter Woerds** (DRIO-A&O Amsterdam)

Samenvatting:

Terwijl de registratie van traditionele 'offline' criminaliteit al jaren daalt, worden burgers in toenemende mate 'online' slachtoffer van allerlei soorten fraude, bedreiging/stalking en sexting/sextortion. In het bijzonder wordt van de basisteams verwacht dat ze actief zijn in zowel de fysieke als de digitale wereld. Het lokale 'blauwe vak', dicht bij burgers en in wijken, is immers van groot belang als eerste aanspreekpunt voor veiligheidsproblemen en criminaliteit. Niet alleen voor criminaliteit die zich in de zichtbare leefwereld afspeelt, maar ook voor delicten die op internet met computers, mobiele telefoons en tablets worden gepleegd. Toch is de stap naar 'online blauw' – een lokale politie die is toegerust voor de aanpak van digitale criminaliteit – niet zomaar gezet. Het gebruikelijke politierepertoire schiet vaak tekort in een snel digitaliserende samenleving. Ook is de organisatie zelf nog niet afdoende ingericht op hoe effectief met digitale delicten om te gaan. Eerder wees de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid erop dat klassieke politietaken zijn vormgegeven vanuit het idee van een fysieke, soevereine staat. Hierdoor krijgt het handhaven van de orde op straat meestal meer aandacht dan het reguleren van de online wereld. In deze workshop presenteren we de eerste resultaten van een onderzoek naar hoe zes basisteams, verspreid door het land, aangiften en meldingen van digitale criminaliteit afhandelen. Daarnaast gaan we in op de vraag hoe tevreden slachtoffers van digitale criminaliteit over de politie zijn. Wat zijn hun ervaringen na een melding of aangifte? Tot slot staan we stil bij kansen, knelpunten en leerpunten.

Intensiveren van de lokale politieaanpak van online criminaliteit: Voorlopige bevindingen uit actieonderzoek

Auteurs: Jurjen Jansen^{1,2}, Saskia Westers^{1,3}, Remco Spithoven⁴, Nick van der Klok⁴, Julia Klopman⁴

¹NHL Stenden Hogeschool, ²Politieacademie, ³Team Cybercrime N-N, ⁴Hogeschool Saxion

Samenvatting:

De werkdruk van de politie is de afgelopen jaren aanzienlijk veranderd. Momenteel wordt zo'n vijftig procent van het slachtofferschap in Nederland veroorzaakt door online criminaliteit. Om deze ontwikkelingen bij te houden, heeft de politie de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet, waaronder het aanstellen van specialistische teams. Voorlopig lijkt de lokale, digitale politietaak een taak voor de 'hobbyist' of 'enthousiasteling', terwijl de omvang van online criminaliteit rechtvaardigt dat deze vorm van criminaliteit ook op lokaal niveau prioriteit krijgt. Dit vormt de volgende stap in het aanpassen van de Nederlandse politieorganisatie aan de steeds digitaler wordende omgeving en is tevens het startpunt van ons tweejarige onderzoek. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: Hoe kunnen basisteams hun personeel op een bewezen effectieve manier voorbereiden om de lokale aanpak van online criminaliteit te intensiveren? In deze bijdrage presenteren we de resultaten van de eerste fase van dit onderzoek, waarin we N = 33 politiemensen van twee basisteams hebben geïnterviewd over hun visie op de lokale politieaanpak van online criminaliteit. Tijdens de interviews hebben we de specifieke verantwoordelijkheden van politieagenten bij het aanpakken van online criminaliteit op lokaal niveau onderzocht, waarbij de primaire focus en essentiële kennis en vaardigheden centraal stonden die nodig zijn voor een effectieve lokale aanpak. Wat opvalt, is dat er nog steeds een aanzienlijke behoefte bestaat om het belang te benadrukken van fundamentele kennis en vaardigheden met betrekking tot online criminaliteit, evenals een basisbegrip van digitale hulpmiddelen en processen. Daarnaast bespreken we hoe wij actieonderzoek gebruiken om samen met politiemensen een interventie te ontwerpen die de professionele praktijk verbetert en innoveert.

Scenariogerichte dossiervorming

Door: **Julia Teunissen**, operationeel specialist A Politie, tactisch zaaksanalist en promotieonderzoeker scenariogerichte dossiervorming. Onderzoeksinstituting: Vrije Universiteit Amsterdam

Samenvatting:

De centrale doelstelling van het straf(proces)recht is waarheidsvinding. In een opsporingsonderzoek tracht de politie om zo dicht mogelijk bij de materiële waarheid te komen en vast te stellen wat er is gebeurd. Deze waarheidsvinding moet evenwichtig gebeuren. Een methodiek die hiervoor in complexe opsporingsonderzoeken wordt toegepast is de scenarioreconstructie methodiek (SRM). De SRM wordt ingezet om methodisch te zoeken naar relevante feiten en omstandigheden waarmee de onderzoeksvraag 'wat is er gebeurd' kan worden beantwoord, en waarmee wordt gereconstrueerd wat het meest aannemelijke en het meest waarschijnlijke scenario is dat de werkelijkheid zo dicht mogelijk benadert.

Het strafdossier speelt een centrale rol in ons Nederlands strafrecht. In het dossier bevinden zich de schriftelijke bevindingen uit het opsporingsonderzoek, die een belangrijke rol spelen in de oordeelsvorming van de rechter. De vraag is of de oorspronkelijke manier van dossiervorming nog past bij de huidige wijze waarop in complexe opsporingsonderzoeken wordt gewerkt aan de hand van scenarioreconstructie en waarop rechters worden geacht met scenario's om te gaan. Met name in complexe opsporingsonderzoeken is er sprake van een grote hoeveelheid informatie, met verschillende (dwars)verbanden, analyses en inzichten, wat zich middels de huidige wijze van dossiervorming moeilijk aan de rechter laat overbrengen. Er wordt onderzoek gedaan naar hoe alle relevante informatie uit het opsporingsonderzoek aan de rechter kan worden overgebracht zodat recht wordt gedaan aan het onderzoek naar verschillende hypothesen, juist ook voor het onderzoek naar alternatieven.

In deze presentatie wordt ingegaan op scenariogericht werken in complexe opsporingsonderzoeken, hoe de dossiervorming momenteel eruit ziet en hoe scenariogerichte dossiervorming in complexe opsporingsonderzoeken vorm kan krijgen.

Community policing en technologie: uitdagingen en kansen in het digitale tijdperk

Jasper De Paepe, Promovendus Politiestudies, Universiteit Leiden

Samenvatting:

Deze presentatie verkent de relatie tussen community policing en technologie, waarbij wordt stilgestaan bij de potentiële impact van moderne technologieën op de praktische uitvoering van dit politiemodel. Wij richten ons hierbij op de uitdagingen en kansen die technologie biedt voor community policing in een gedigitaliseerde samenleving. Door middel van een scoping review wordt het bestaande onderzoek en de debatten over dit onderwerp in de academische literatuur in kaart gebracht.

De scoping review onthult een overheersend optimisme over de mogelijkheid voor technologie om community policing te ondersteunen. Hoewel technologie beloftevol kan zijn voor het verbeteren van de legitimiteit van de politie en de betrokkenheid van de gemeenschap, bevestigen verschillende onderzoeken de noodzaak van een genuanceerde integratie van technologie in het kader van community policing. De empirische realiteit leert ons dat technologie voldoende aangepast moet zijn aan specifieke contextuele factoren zoals gewoonten, cultuur en interpretaties om zijn volledige potentieel te bereiken. Indien geen rekening wordt gehouden met de context waarin technologie wordt ingezet, kunnen er zich mogelijk zelfs ongewenste effecten voordoen.

Veranderingen in het researchewerk: omarming of weerstand?

Auteur: **Anouk van Schaik**, Radboud Universiteit Nijmegen

Samenvatting:

Researchewerk is, net als andere vormen van politiewerk, de afgelopen decennia aanzienlijk veranderd door allerlei (maatschappelijke) ontwikkelingen. Op basis van diepte-interviews en observaties bij drie verschillende rechercheafdelingen (een districtsrecherche, een TGO, en een afdeling van de Landelijke Recherche) worden deze veranderingen besproken, evenals de manier waarop rechercheurs daarmee zijn omgegaan.

Allereerst heeft de digitalisering veranderingen teweeggebracht in het researchewerk, zoals nieuwe opsporingsmethoden en complexere manieren van informatieverzameling. Daarnaast heeft de professionalisering van criminaliteit - te zien in het gebruik van gecodeerde communicatiesystemen als Encrochat en Sky - het researchewerk veranderd. Andere ontwikkelingen betreffen de toegenomen protocollering en regulering van opsporingspraktijken en het verminderde persoonlijke contact tussen rechercheurs, verdachten en burgers. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot een toename van bureauwerk, een toegenomen vraag naar digitale en analytische vaardigheden onder rechercheurs, en de werving van meer hoogopgeleide, gespecialiseerde professionals.

Uit het onderzoek blijkt dat een groep rechercheurs de nieuwe ontwikkelingen en taken omarmt, terwijl er ook een groep rechercheurs is die daaraan weerstand lijkt te bieden. Die weerstand kan voortkomen uit het feit dat traditionele waarden binnen het researchewerk soms botsen met de moderne vereisten. Ondanks de mogelijkheden die digitalisering biedt, kiezen deze rechercheurs bijvoorbeeld nog steeds vaak voor traditionele methoden zoals veldwerk, wat hun verknochtheid aan klassieke culturele waarden, zoals spanning en actie, lijkt te weerspiegelen. Daarnaast blijven sociale vaardigheden hoog gewaardeerd, zelfs nu verhoren een kleinere rol lijken te spelen in de bewijsvoering.

Al met al hebben de veranderingen nieuwe taken, vaardigheden en rollen geïntroduceerd die mogelijk niet aansluiten bij de traditionele culturele waarden van rechercheurs, wat hun aanpassingsvermogen kan belemmeren.

De sociale constructie van etnisch profileren, een case study in Nederland tussen 2012 – 2024

Auteurs: Mr. Jair Schalkwijk, Dr. Abdessamad Bouabid, Dr. Robby Roks, Prof. Dr. Mr. Marc Schuilenburg (allen verbonden aan afdeling Criminologie van de rechtenfaculteit van de Erasmus Universiteit in Rotterdam).

Samenvatting:

Deze studie onderzoekt hoe etnisch profileren wordt geconstrueerd als een sociaal probleem in Nederland in de periode 2012-2024, met bijzondere aandacht voor *claimsmaking* processen en beleidsreacties. Om deze dynamieken te verkennen, voerden we een kwalitatieve analyse uit van gegevens uit Woo-verzoeken, openbare beleidsdocumenten en rechterlijke uitspraken, gebruikmakend van een theoretisch kader dat Best's sociale probleemtheorie en Schneider & Ingram's beleidstheorie combineert. De resultaten tonen aan dat *claimsmaking* beleidsmakers ertoe heeft gebracht geleidelijk te erkennen dat etnisch profileren meer dan incidenteel voorkomt, hoewel het niet als structureel wordt gezien. Beleidsmakers hebben de officiële definitie van etnisch profileren aangepast om deze in lijn te brengen met mensenrechtenstandaarden, en de politie heeft een beleid ontwikkeld dat zich richt op bewustwording van vooroordelen, selectiebeslissingen en betrokkenheid van de gemeenschap. Ondanks deze maatregelen was het beleid niet expliciet gericht op het bestrijden van etnisch profileren, faalde het in de uitvoering, en werden politieagenten niet gesanctioneerd voor etnisch profileren. Daarom concluderen we dat Nederlandse beleidsmakers de doelstellingen, inhoud en reikwijdte van beleid omtrent etnisch profileren verkeerd hebben voorgesteld. Deze conclusie is in overeenstemming met recent onderzoek dat bevestigt dat etnisch profileren een significant probleem blijft in Nederland. De resultaten en conclusies benadrukken de urgente behoefte aan betere informatie met betrekking tot de omvang van etnisch profileren. De omvang van etnisch profileren in Nederland is onbekend vanwege een gebrek aan empirische gegevens. Dit gebrek aan inzicht, waarvoor de politie, het Ministerie van Justitie en lokale burgemeesters verantwoordelijk zijn, is een cruciaal onderdeel van het sociale probleem van etnisch profileren, omdat het interpretatieve ontkenning en gedeeltelijke erkenning van etnisch profileren door de politie en de overheid mogelijk maakt. Om de inspanningen tegen etnisch profileren te ondersteunen, wordt het gebruik van stopformulieren door politieagenten aanbevolen, alsmede het delen van de resulterende gegevens ten behoeve van het publieke debat.

Toegevoegde waarde van AI voor intelligence uit open bronnen bij politie

Auteur: Linsey Roijendijk¹, Arnout de Vries¹, Ward Venrooij¹, Frans Henniger²

TNO¹, Politie Nederland²

Samenvatting:

De groeiende complexiteit van informatie uit open bronnen (OSINT) vraagt om nieuwe benaderingen binnen de politie om deze informatie effectief en efficiënt te kunnen duiden. Momenteel wordt het inhoudelijk beoordelen van OSINT-informatie op relevantie, urgentie en betrouwbaarheid voornamelijk door mensen uitgevoerd, maar gezien de steeds grotere hoeveelheid informatie die beoordeeld moet worden kan de inzet van Artificial Intelligence (AI) potentieel veelbelovende mogelijkheden bieden. In een onderzoek door TNO in samenwerking met de Nederlandse politie is de toegevoegde waarde van AI voor het duiden van inkomende berichten om openbare orde verstoringen op te sporen geëvalueerd. Een prototype van een AI-ondersteuningstool werd ontwikkeld en getest in een experiment met OSINT-specialisten. Deze tool maakt gebruik van geavanceerde AI-technologieën, zoals BERT voor tekstanalyse en CLIP voor beeldanalyse, om automatisch berichten te categoriseren op relevantie en onderwerp.

Het experiment vond plaats bij de politie Rotterdam, waar 15 OSINT-specialisten de tool gebruikten om berichten te categoriseren, zowel met als zonder AI-ondersteuning. De resultaten tonen aan dat de AI-ondersteuning de effectiviteit van het categoriseren van onderwerpen verhoogt en de efficiëntie aanzienlijk verbetert. Bovendien werd de tool hoog gewaardeerd op gebruiksvriendelijkheid. Toegevoegde waarde werd vooral erkend in verbeterde herkenning van locaties en onderwerpen, met name bij veel berichten. Deelnemers benadrukten daarnaast het belang van transparantie over de betrouwbaarheid en uitlegbaarheid van de AI, aspecten die verdere ontwikkeling vereisen.

Deze bevindingen ondersteunen het potentieel van AI als een waardevol instrument in het intelligenceproces van de politie. De integratie van AI in politiewerk vereist echter een zorgvuldige balans tussen technologische mogelijkheden en de naleving van ethische en juridische kaders, alsmede aandacht voor de menselijke aspecten. Bij doorontwikkeling is het daarom van belang om experts uit diverse disciplines, zoals juristen, technici of ethici mee te nemen, en ook eindgebruikers en stakeholders te betrekken die hier gevolgen van ondervinden.

Ze waren aan het dansen, gek aan het doen, geen geweld in ieder geval

Etnografisch onderzoek naar de interactie tussen professionele verantwoording en inzet van AI bij de politie

Auteur: Martijn Wessels, Erasmus Universiteit en TNO

Samenvatting:

Kunstmatige intelligentie (AI) en algoritmes spelen een steeds grotere rol in handhaving. Steeds vaker worden *real-time* algoritmische toepassingen ingezet met als doel eerder of beter te kunnen reageren op overtredingen of incidenten. Dit heeft consequenties voor de manier waarop politieprofessionals hun werk uitvoeren. Zij hebben vanuit hun discretionaire bevoegdheid ruimte om binnen wettelijke grenzen invulling te geven aan hun handhavingstaak, maar moeten tegelijkertijd verantwoording kunnen afleggen over hun beslissingen en handelen. Deze uitleg kan variëren van formele verantwoording waarbij conform wet- en regelgeving is gehandeld, maar ook informele, professionele, verantwoordelijkheid waarbij professionals in een specifieke situatie moeten bepalen wat de beste manier van optreden is.

De vraag die hierbij rijst is hoe professionals invulling geven aan deze professionele verantwoordelijkheid en hoe dit zich verhoudt tot het daadwerkelijke gebruik van algoritmische toepassingen. Op basis van etnografisch onderzoek (ca. 145 uur participerende observaties en 18 interviews) wordt inzichtelijk gemaakt hoe geweldsdetectie-technologie op openbare orde en veiligheidscamera's wordt gebruikt door politiemedewerkers van het Team Technisch Toezicht van een regionale politie-eenheid. Het laat zien hoe de medewerkers deze technologie ervaren en waarderen, en in hoeverre zij het onderdeel maken van hun besluitvorming en handelen. In het bijzonder wordt gekeken naar hoe dergelijke technologie interacteert met de interpretaties van politieprofessionals met betrekking tot verantwoord optreden. Deze inzichten helpen om een empirische lacune te vullen in de criminologie omtrent de inzet van real-time AI-toepassingen. Er is onvoldoende inzicht en onderzoek naar de AI-ervaringen van politieprofessionals en hoe dit hun interpretaties van professionele verantwoording vormt.

Keywords: Etnografie; Geweldsdetectie; Professionele Verantwoording; Kunstmatige Intelligentie

Information overload in het informatietijdperk

Auteur: Amir Niknam, Renee Van der Poel

Samenvatting:

We leven in het informatietijdperk, maar de overheid is nog niet mee met deze tijd." Overheidsinstituten zijn georganiseerd als fabrieken uit de industriële revolutie, met processen in vaste stappen. Deze aanpak werkt niet meer en schaadt het lerend vermogen van de overheid.

Informatie, de kern van leren, wordt vooral opgeslagen in de hoofden van mensen, wat niet schaalbaar is. De huidige informatiestroom leidt tot "information overload", waardoor mensen selectief informatie tot zich nemen die hun bestaande ideeën bevestigt. Dit leidt tot tunnelvisie en belemmert leren.

"Information overload" wordt veroorzaakt door de toegenomen hoeveelheid informatie en de manier waarop we werken:

- Informatie wordt gedeeld via verschillende kanalen.
- Informatie is gefragmenteerd opgeslagen.
- Het delen en integreren van informatie creëert nieuwe, gefragmenteerde stukken.

Overheden proberen informatie te integreren door nieuwe documenten te schrijven, wat de fragmentatie verergert. Meer mensen betekent meer stukken en gefragmenteerde informatie, wat leidt tot chaos en werkdruk. Bestuurders reageren hierop met meer personeel, wat het probleem alleen maar erger maakt. Dit creëert een vicieuze cirkel van exponentiële toename van gefragmenteerde informatie, waardoor een integraal beeld onmogelijk wordt.

De oplossing is een platform waar informatie integraal is opgeslagen met behulp van knowledge graphs. Dit platform, getest met 40 beleidsmedewerkers van de politie, verdubbelde de effectiviteit van teams doordat informatie centraal en integraal beschikbaar was. Dit heeft grote gevolgen voor het lerend vermogen, omdat ervaringen van individuen, teams en afdelingen toegankelijk worden voor de hele organisatie. Dit lost het schaalbaarheid probleem op en stelt grote organisaties in staat om sneller te leren dan kleine organisaties vanwege de grotere hoeveelheid beschikbare ervaringen.

Morele weerbaarheid - een conceptuele verkenning

Auteur: Patricia Kim, politieacademie

Samenvatting:

Politieagenten werken in onvoorspelbare en moreel complexe situaties (Angehrn, Krakauer, Carleton, 2020; Lentz et al., 2021), waarbij ze vaak snel beslissingen moeten nemen die soms ingaan tegen de belangen van anderen (Qashu Lim, 2017). Dit leidt vaak tot morele stress, vooral wanneer agenten door bijvoorbeeld institutionele beperkingen niet volgens hun eigen morele waarden kunnen handelen (Jameton, 1984; Smit et al., 2015). Bovendien biedt de discretionaire ruimte vaak onvoldoende richtlijnen, waardoor agenten zelf morele keuzes moeten maken (Van den Born, 2015). Morele stress kan negatieve gevolgen hebben, zoals burn-out en verminderde werktevredenheid (Papazoglou & Chopko, 2017). Het ontwikkelen van morele weerbaarheid is daarom van groot belang. De definitie van morele weerbaarheid is (binnen de politiecontext) daarentegen nog onvoldoende onderzocht en behoeft verdere verduidelijking (Smit, Slagmolen, & Brepoels, 2015). Om te onderzoeken of en in hoeverre morele weerbaarheid wordt onderwezen in het politieonderwijs, zal een longitudinaal onderzoek worden uitgevoerd onder aspiranten. Voorafgaand hieraan is het noodzakelijk om het concept morele weerbaarheid te verhelderen. Een integratieve review volgens Whitemore en Knafl (2005) wordt daarom uitgevoerd om het begrip morele weerbaarheid te verhelderen en toepasbaar te maken binnen de politiecontext. Van de 50 relevante artikelen hebben slechts acht auteurs het concept gedefinieerd, voornamelijk in de zorgsector. Deze definities zijn vergeleken op gemeenschappelijke kenmerken en verschillen. De belangrijkste kenmerken die geassocieerd zijn aan morele weerbaarheid zijn ook geanalyseerd (vanuit input-, output- en proces gebaseerde perspectieven). De presentatie richt zich op dit verkennende proces van conceptualisering en nodigt uit tot gezamenlijke reflectie.

Niet alleen de kilo's maar ook de wikkels

Preventie met Gezag en de rol van de politie

Henk Ferwerda en Gideon Zandstra.

Samenvatting:

Om te voorkomen dat jongeren en jongvolwassenen de georganiseerde en ondermijnende (drugs)criminaliteit ingaan of hier verder in afglijden zetten het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het Ministerie van Rechtsbescherming sinds 2022 fors in op preventie. Met structurele middelen geeft het kabinet vorm aan een domeinoverstijgende en gebiedsgerichte aanpak, 'Preventie met gezag'.

In de presentatie gaan Henk en Gideon op basis van onderzoek en praktijkbevindingen in op de manier waarop de gemeente Arnhem invulling heeft gegeven aan een aanpak die zich richt op het voorkomen van ingroei en rekrutering van kwetsbare jongeren in de georganiseerde drugscriminaliteit.

Vragen die aan de orde komen zijn: waarom heeft het aanbrengen van focus zin? Hoe zien criminele (jeugd-)netwerken – het LinkedIn van de misdaad – er op lokaal niveau uit? Voor welke interventies wordt gekozen en waarom? Wat betekent een en ander voor de rol en werkwijze van de politie? Bij dit laatste punt staan we stil bij de onderwerpen capaciteit, specialiteit, opsporing en intelligence.

Henk is criminoloog en inhoudelijk directeur bij Bureau Beke in Arnhem (h.ferwerda@beke.nl)

Gideon was teamchef van politie in het basisteam Arnhem-Noord en is sinds 2022 hoofd veiligheid in de gemeente Arnhem (gideon.zandstra@arnhem.nl).

Polarisatie, escalatie en alledaagse vrede: aandachtswijken onder een vergrootglas

Luuk Slooter, Universiteit Utrecht

Samenvatting:

Op 26 mei 2021 luiden vijftien burgemeesters de noodklok over kwetsbare stedelijke gebieden. Ze verwijzen naar hardnekkige problemen rondom armoede, criminaliteit en achterstelling op het gebied van onderwijs en gezondheid. “De kloof tussen deze gebieden en veel andere plekken holt de sociale samenhang in ons land uit. Bovendien komt de leefbaarheid en de veiligheid onder druk te staan. De hardnekkige problematiek voedt parallelle samenlevingen en het wederzijds wantrouwen tussen overheid en burgers”, aldus de burgemeesters die zich in hun oproep gesteund wisten door verschillende maatschappelijke organisaties, waaronder de Nationale Politie (Algemeen Dagblad, 26 mei 2021)¹.

Tijdens deze presentatie deel ik de uitkomsten van recent etnografisch onderzoek in drie aandachtswijken in Nederland: Poelenburg (een superdiverse wijk in Zaandam), Duindorp (een overwegend ‘witte volkswijk’ in Den Haag) en Bloemhof (een gemengde wijk in Rotterdam). Aan de hand van de kernbegrippen ‘polarisatie’, ‘escalatie’ en ‘alledaagse vrede’ schets ik een beeld van de dagelijkse realiteit en belevingswereld van jongeren en politiemensen die in deze wijken wonen en werken. Welke breuklijnen tussen ‘wij’ en ‘zij’ zien zij in deze wijken? Hoe problematisch zijn die breuklijnen? Wanneer slaat de vlam in de pan en escaleert polarisatie in collectief geweld? En hoe komt het dat het óók vaak rustig, vreedzaam en stil is in deze wijken?

Ik betoog om anders, preciezer en genuanceerder naar aandachtswijken te kijken. Hoewel superdiverse wijken en witte volkswijken vaak als tegenpolen worden beschouwd, laat ik zien dat de onderliggende mechanismen in deze wijken sterk op elkaar lijken. Daarnaast betoog ik dat de politie niet een ‘neutrale buitenstaander’ is, maar onlosmakelijk onderdeel is van het polarisatie proces. Tot besluit, pleit ik om niet alleen in verontrustende ‘dreigingsbeelden’ te denken, maar óók in ‘alledaagse vrede-beelden’.

Van incident naar probleemgericht werken bij Eenheid Amsterdam: hoe anders kijken, denken en doen kan worden versterkt in de praktijk

Anouk Korfage, Operationeel Specialist C (DRR Amsterdam) & **Marjoleine 't Hart** (MSc), onderzoeker TNO

Samenvatting:

Transitie naar probleemgericht werken

De eenheid Amsterdam begeeft zich in een transitie om naast incident gericht ook probleemgericht te werken ten aanzien van de hedendaagse criminaliteit. Probleemgericht werken is interveniëren op de criminele infrastructuur met als uiteindelijk resultaat een veiligere en meer weerbare samenleving te creëren. Zeer relevant, want wanneer we alleen gericht zijn op de crimineel, het geld en de drugs blijft het werkproces dat een crimineel gebruikt bestaan. Denk aan interventies ten aanzien van transport, financiële dienstverleners, woningbemiddelaars, (onbewust) faciliterende ondernemers, etc. Binnen de eenheid Amsterdam zijn Netwerk Duurzame Interventies (NDI) teams ingericht waarin collega's vanuit de tactiek, informatieorganisatie en specialisme zijn vertegenwoordigd. Het doel van de NDI is het terugdringen van de verwevenheid van de georganiseerde criminaliteit met de bovenwereld, met als uiteindelijk resultaat een veiligere samenleving te creëren. Een NDI bedenkt daarom alternatieve, niet strafrechtelijke, intelligence gestuurde interventies die de georganiseerde criminaliteit duurzaam verstoren.

Activeren anders kijken, denken en doen

Uit de praktijk blijkt dat het voor de operatie (recherche en de intelligenceorganisatie) op alle lagen een uitdaging is om de handvatten te vinden om daadwerkelijk probleemgericht te werken. Het vergt een andere kijk op de opsporing, op de data, op de systemen, en dergelijke. De *double loop leer methode* kan hierbij helpen. Het leren binnen de politie is vaak gericht op *single loop leren*: hoe kunnen we de bestaande aanpak verbeteren, vanuit huidige kaders en uitgangspunten. Bij *double loop leren* reflecteren professionals op de aannames onder de bestaande aanpak, kaders en uitgangspunten en ontwikkelen zij vernieuwde perspectieven die leiden tot innovatieve interventies. Anders kijken, denken en doen dus. TNO ontwikkelde in samenwerking met de politie een concept methodologie en toolbox voor het versterken van double loop leren bij teams die zich richten op de aanpak van ondermijning. Deze methodologie en toolbox wordt geëvalueerd bij het NDI team cocaïne en iteratief doorontwikkeld. In 2025 wordt de methodologie in een tweede casus geëvalueerd.

Crime Scripting: Theorie en Praktijk

Auteurs: Peter Klerks (Openbaar Ministerie / Politieacademie & Thom Snaphaan (Avans Hogeschool / Universiteit Gent

Samenvatting:

In deze presentatie staat de analytische methode crime scripting centraal. Dit jaar is het dertig jaar geleden dat Derek Cornish in het basisartikel 'The procedural analysis of offending and its relevance for situational prevention' de methode introduceerde in de criminologie. Crime scripting wint aan belang in wetenschappelijk onderzoek en in de praktijk. In deze presentatie wordt inzicht geboden in de methode en de toepassing ervan op basis van een verzamelwerk dat tot stand kwam met de medewerking van 54 auteurs uit de wetenschap en de praktijk (Crime Scripting: Theorie en Praktijk; Boom, 2024). Hierbij zal in het algemeen een overzicht worden geboden van de structuur en kernaspecten van het verzamelwerk, met aandacht voor wat de methode inhoudt, wat de waarde ervan is in het hedendaags criminologisch onderzoek, hoe dit in de praktijk wordt toegepast en hoe het zich verhoudt of zou kunnen verhouden tot andere methoden en technieken. Tot slot zal in het bijzonder worden teruggekoppeld aan het centrale thema van deze conferentie: hoe kan crime scripting bijdragen aan het worden, zijn en blijven van een lerende organisatie?

Herkenning van licht verstandelijk beperkte verdachten in het politieverhoor

Robin Kranendonk

Organisatie: Politieacademie en Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR)

Frank Klein Hofmeijer

Organisatie: Politie Nederland

Samenvatting

Tijdens politieverhoren lopen verdachten met een licht verstandelijke beperking (LVB) een verhoogd risico op het afleggen van minder gedetailleerde en onjuiste verklaringen, of zelfs valse bekentenissen. Ondanks het feit dat ongeveer een derde van de verdachten in een politieverhoor een LVB heeft, wordt deze beperking vaak niet herkend door politie en andere strafrechtelijke actoren. Zonder tijdige detectie bestaat het risico dat verdachten worden onderworpen aan een regulier politieverhoor, waarbij noodzakelijke procedurele waarborgen ontbreken. Indien voorinformatie over de mentale gesteldheid van verdachten ontbreekt, kunnen verhoorders persoonsgerichte onderwerpen aansnijden die bijdragen aan vermoedens van kwetsbaarheid. Er is nog weinig bekend over de investering van verhoorders in het detecteren van een LVB. Op basis van observaties van Nederlandse politieverhoren biedt Kranendonk inzicht in de wijze waarop verhoorders specifieke onderwerpen adresseren om LVB te herkennen en welke indicatoren van kwetsbaarheid daarop volgen. Verhoorders met een specialistische verhooropleiding richten zich vaker op relevante LVB-gerelateerde onderwerpen (bv. hulpverlening) en stellen meer verdiepende vragen dan verhoorders met een basispolitieopleiding. Deze laatste groep richt zich voornamelijk op algemene onderwerpen (bv. werk, financiën), die zij veelal zonder specifieke focus op kwetsbaarheid lijken te doorlopen. Dit verschil in aanpak is zorgelijk, aangezien in slechts 3% van de onderzochte basispolitieverhoren een LVB voorafgaand aan het verhoor bekend was, terwijl 44% van de verdachten in resterende verhoren indicatoren van LVB aangeven. Vastgelegde evaluatiemomenten en educatie spelen een belangrijke rol bij het vergroten van bewustzijn in de herkenning van mentale kwetsbaarheden.

Aansluitend op deze bevindingen geeft Klein Hofmeijer, landelijk coördinator 'Verhoor algemeen' en landelijk coördinator 'Verhoren van Kwetsbare Verdachten', inzicht in het huidige opleidingsaanbod voor het herkennen van verdachten met een LVB. Hierbij komen relevante ontwikkelingen en dilemma's vanuit onderwijs en de praktijk aan bod. Het integreren van kennis over het herkennen van kwetsbare verdachten in de basispolitieopleiding is daarbij van groot belang.

Evaluatie van de training Verhoren van Kwetsbare Verdachten

Auteurs: Laura Dekker¹, Hannah Wessels¹, Steven Watson¹, Lynn Weiher¹, Martijn van Beek² & Imke Rispens²

Presentatoren: Laura Dekker¹ en Hannah Wessels¹

Betrokken organisaties: Universiteit van Twente, Faculteit Behavioural Management and Social Sciences (BMS), Section of Psychology of Conflict, Risk and Safety¹ Politieacademie Apeldoorn²

Samenvatting:

Onder het thema 'opsporing' van de strategische onderzoeksagenda 2024 valt de onderzoekslijn politieverhoor, waarbij nieuwe inzichten wijzen op de noodzaak van een aangepaste aanpak voor kwetsbare verdachten. In de training 'Verhoren van Kwetsbare Verdachten' (VKV), aangeboden door Vakspecialistisch Politieonderwijs, ligt de nadruk op het ethisch en effectief verhoren van verdachten met een psychologische kwetsbaarheid. De effectiviteit van deze training was echter nog niet eerder onderzocht.

Ons onderzoek richtte zich op de evaluatie van de VKV-training. Ervaringen van huidige VKV-studenten en VKV-specialisten die de training hebben gevolgd werden verzameld via digitale vragenlijsten en interviews. De kwalitatieve en kwantitatieve analyses wijzen op enkele verbeterpunten voor de training.

De kwantitatieve analyse toont aan dat de training over het algemeen positief wordt gewaardeerd, met hoge niveaus van intrinsieke motivatie bij deelnemers. Participanten die in het verleden de training doorliepen geven aan over meer kennis en vaardigheden te beschikken om een verhoor aan te passen aan een kwetsbare verdachte, vermoedelijk door meer ervaring in het werkveld. Er zijn gemengde meningen over de praktische toepasbaarheid van de training, en er is behoefte aan betere organisatorische ondersteuning en afstemming op diverse opleidingsachtergronden.

Deze resultaten kwamen tevens naar voren uit het kwalitatieve onderzoek. VKV specialisten hebben behoefte aan begeleiding van supervisors na het behalen van de training. Ook is er behoefte aan betere afstemming tussen voorbereidende cursussen en de training en bredere toegankelijkheid tot de training. VKV-specialisten vragen om meer praktijkgerichte oefeningen. Tenslotte is een sterke wens voor meer erkenning en aandacht voor kwetsbare verdachten binnen de politie, om het onderzoek en vertrouwen in de rechtshandhaving te verbeteren.

Onze aanbevelingen richten zich op het verbeteren van de voorbereiding op de VKV-training, het vergroten van de toegankelijkheid en het inspelen op de leervoorkeuren van studenten. Daarnaast wordt geadviseerd om meer begeleiding en erkenning te bieden aan VKV-specialisten en hun rol, evenals een bredere aandacht voor kwetsbare verdachten binnen de politieorganisatie.

‘Whole-of-society’-benadering: verslag van een verkenning

Auteur: Annelies van Vark

Extern promovendus Universiteit Leiden / senior coördinerend adviseur Defensiestaf, Ministerie van Defensie

Samenvatting:

De geopolitieke onrust neemt toe en de krijgsmacht bereidt zich voor op een mogelijk oorlogsscenario. Daarbij wordt een whole-of-society benadering gehanteerd. Deze benadering (ontstaan in de Tweede Wereldoorlog in Scandinavische landen en daar ook wel ‘*total defence*’ genoemd) gaat ervan uit dat je de hele samenleving nodig hebt om de militaire dreiging het hoofd te bieden.

Een oorlogsscenario heeft uiteraard ook impact op de Politie; denk daarbij bijvoorbeeld aan cyberaanvallen, de verstoring van maatschappelijke voorzieningen en de maatschappelijke onrust die daarvan het gevolg kan zijn. Anders dan in vreedstijd zal de Politie in een dergelijk scenario niet of veel minder op steunverlening door de krijgsmacht kunnen rekenen, maar op een andere manier moeten opschalen.

Dit voorstelbare scenario betekent dat de weerbaarheid van de samenleving omhoog moet. Dat is niet alleen nodig met het oog op de oorlogsdreiging, maar ook om beter voorbereid te zijn op andere dreigingen, bijvoorbeeld als gevolg van klimaatverandering. De noodzaak van een weerbare samenleving wordt inmiddels breed onderkend, maar de invulling is nog niet geconcretiseerd.

In mijn promotieonderzoek heb ik de rol van de krijgsmacht in Nederland, Zweden en Finland onderzocht. Op basis van dat onderzoek en een recente verkenning naar de mogelijkheden en uitdagingen van een WoS-benadering in Nederland zal ik in mijn presentatie de belangrijkste begrippen toelichten en inzicht bieden in de WoS-benadering zoals die in Zweden en Finland wordt ingevuld. Vervolgens zal ik ingaan op de belangrijkste uitdagingen voor de invoering van een WoS benadering in de Nederlandse context. Ten slotte zal ik ingaan op de mogelijke impact voor de Politie.

De politieaanpak van sociale conflicten

Auteur: Ivo Duijneveldt, Andersson Elffers Felix

Samenvatting:

Deze studie beschrijft hoe de politie in haar dagelijks werk bijdraagt aan het oplossen van sociale conflicten tussen mensen. Het gaat om gedragingen die niet per se strafbaar zijn, maar die vreedzaam samenleven in de weg staan. Dat kunnen spanningen zijn in de wijk door botsende belangen of opvattingen, of doordat bepaalde mensen de ruimte van anderen inperken. Slaagt de politie erin om conflicten duurzaam op te lossen? Welke strategieën zet de politie in? Welke zijn succesvol en welke niet? Aan de hand van zes casestudy's worden deze vragen beantwoord. Aan bod komen voorbeelden van jeugdoverlast, onrust door de komst van opvangvoorzieningen en conflicten door snel veranderende bevolkingssamenstelling van wijken. De politie blijkt zich vooral te richten op het bewaken van de orde, meer dan op het investeren in het vermogen van mensen om vreedzaam samen te leven. Impliciete opvattingen over het politiewerk en de functie van de politie blijken hierbij een belangrijke rol te spelen. Het onderzoek is uitgevoerd door Andersson Elffers Felix (AEF) in opdracht van het programma Politie & Wetenschap.